

تأثیر اینترنت و فضای مجازی

بر مهارت‌های اجتماعی نوجوانان

نویسنده

زهرا رمضان پور گلین

انتشارات سمیع

سرشناسه	رمضان پور گلبرد، زهرا، ۱۳۵۴ -
عنوان و نام پدیدآور	تأثیر اینترنت و فضای مجازی بر مهارت‌های اجتماعی نوجوانان / نویسنده زهرا رمضان پور گلبرد.
مشخصات نشر	تهران: سمیع، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۲۹۶ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰-۸۳۹۸-۲۷-۱
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	اینترنت و نوجوانان
موضوع	Internet and teenagers
موضوع	اینترنت و خانواده‌ها
موضوع	Internet and families
رده بندی کنگره	۷۹۹/۲HQ ن ۸۹۶ ۱۳۹۶
رده بندی دی‌بی	۳۰۵/۲۳
شماره کتابشناسی ملی	۴۹۳۳۸۳۹

انتشارات سمیع

تأثیر اینترنت و فضای مجازی

- بر مهارت‌های اجتماعی نوجوانان

▪ تألیف: زهرا رمضان پور گلبرد

▪ ناظر فنی: محمد صادق پور

▪ قطع: رقعی، تعداد صفحه: ۲۹۶

▪ نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۶

▪ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۹۸-۲۷-۱

▪ شمارگان: ۵۰۰ نسخه

▪ قیمت: ۱۸۰۰۰ تومان

انتشارات سمیع

شهری: بازار بزرگ ری - طبقه اول - پلاک ۴۵/۱

تهران: ناصر خسرو، کوچه خداپسند، کوچه شهید کجوری، ساختمان صدق پ ۱۱۰

تلفن: ۵۵۹۵۳۸۰۸ - ۵۵۹۵۳۸۷۱ - تلفکس ۳۳۹۹۶۶۹۱ - همراه: ۰۹۱۴۱۰۱۸۷۵۲

پست الکترونیکی: sameipub@yahoo.com پخش: ۰۹۱۴۴۷۶۴۲۳۰

کانال: telegram.me/sameipub

حساب سیبا: ۰۳۳۶۵۱۹۷۵۰۰۰۶

حقوق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

۱۱	
۱۴	 انقلاب اینترنتی
۱۶	 تکنولوژی اینترنت
۲۰	 اعتیاد اینترنتی
۲۶	 مهارت‌های اجتماعی
۲۸	 مهارت‌های اجتماعی چیست
۲۹	 پیامدهای ناشی از عدم رشد مهارت اجتماعی در نوجوانانی
۳۳	 تعریف مهارت اجتماعی
۳۴	 اجزای مهارت
۳۸	 تربیت مهارت‌های اجتماعی
۳۹	 مهارت‌های اجتماعی پایه چه هستند
۴۶	 آماده سازی مهارت‌های اجتماعی
۵۱	 روش‌های کمک به رشد مهارت‌های اجتماعی نوجوانان
۵۵	 برخی از مهارت‌های اجتماعی لازم برای زندگی در قرن بیست
۵۷	 علل و انگیزه‌های ناسازگاری فرزندان
۵۹	 تعریف رفتارهای ناسازگارانه
۶۷	 چگونه با رفتارهای ناسازگارانه فرزندان برخورد کنیم
۶۷	 نیاز جامعه جوانان

۸..... تاثیر اینترنت و فضای مجازی

- تاثیر اینترنت بر مهارت اجتماعی نوجوانان ۷۰
- قربانیان ارتباط‌های اینترنتی در بین نوجوانان و جوان ۷۹
- راهکارهای حل مشکل ۸۰
- تهدید بنیان‌های خانواده و نارضایتی‌های خانوادگی ۸۴
- تغییر نقش‌های اجتماعی ۸۶
- شکل‌گیری خرده فرهنگ‌های مختلف ۹۰
- ابعاد سیاسی ۹۲
- ابعاد فرهنگی ۹۳
- سبب‌های ناشی از استفاده نادرست و کنترل نشده از اینترنت ۹۵
- مهم‌ترین سبب‌های اینترنت ۹۷
- انواع آسیب‌های ناشی از اینترنت ۹۷
- پیامدهای منفی شبکه‌ها، اجتماعی ۱۰۳
- اینترنت و خانواده ۱۰۶
- اینترنت و رشد اجتماعی ۱۰۸
- تبیین ارتباط بین نقش وسایل ارتباط اجتماعی ۱۰۹
- نفوذ اینترنت و شبکه‌های اجتماعی بر زندگی ۱۱۴
- تاثیر اینترنت بر هویت نوجوانان ۱۲۲
- هویت واقعی و هویت مجازی نوجوانان ۱۲۷
- تاثیر هویت واقعی بر شکل‌گیری هویت مجازی نوجوانان ۱۳۰
- شناخت رفتارها، روابط و مهارت‌های اجتماعی در نوجوانان ۱۳۱
- توصیه‌ها و روش‌های عملی در تربیت نوجوانان ۱۳۳
- نقش والدین در تقویت حرمت نفس نوجوانان و جوان ۱۳۴
- علل گرایش نوجوانان به اینترنت ۱۳۸
- ضرورت مهارت‌های اجتماعی نوجوانان ۱۴۱
- چگونگی احترام گذاشتن به نوجوانان ۱۴۴

- ۱۵۴ همدلی با نوجوانان
- ۱۵۸ نوجوانان را درک کنیم
- ۱۵۹ غنچه امید
- ۱۶۲ تاثیر فضای مجازی بر نوجوانان
- ۱۶۵ استفاده افراطی دانش آموزان از فضای مجازی
- ۱۶۶ گذران اوقات فراغت در شبکه‌های مجازی
- ۱۶۷ آسیب‌ها و جرایم فضای آنلاین
- ۱۶۹ راهکارهای دوری دانش آموزان و کاهش آسیب‌ها
- ۱۷۳ تاثیرات اینترنت در آموزش و پرورش بر نوجوانان
- ۱۷۷ شبکه اینترنت چیست؟
- ۱۸۰ دسترسی به شبکه‌های جهانی، اینترنت در مدارس
- ۱۹۰ نقش آموزش و پرورش در مقابله با آسیب‌های فضای مجازی
- ۱۹۴ چگونگی بهره‌گیری جوانان از شبکه‌های اجتماعی مجازی
- ۱۹۷ نگاهی به خطرات فضای مجازی برای نوجوانان و جوانان
- ۲۰۲ چگونگی فضای مجازی
- ۲۰۵ تاثیر فضای مجازی در نارضایتی‌های خانوادگی
- ۲۰۶ بحران هویت و اختلال در شکل‌گیری شخصیت
- ۲۰۸ تعارض ارزش‌ها
- ۲۱۸ شکاف نسل‌ها
- ۲۱۹ جذابیت آسیب‌های اجتماعی نو پدید برای جوانان
- ۲۲۵ شبکه‌های اجتماعی مجازی در کمین خانواده
- ۲۲۳ واکنش مغز نوجوانان به لایک کردن در فضای مجازی
- ۲۲۵ شیوه‌های مهارت آموزی نوجوانان در اجتماع
- ۲۳۰ رشد اجتماعی
- ۲۳۲ هویت‌سازی

۱۰.....تأثیر اینترنت و فضای مجازی

- رفتار اجتماعی..... ۲۳۳
- ده اثر منفی غیر قابل جبران شبکه‌های اجتماعی..... ۳۳۵
- برای بالا بردن مهارت‌های اجتماعی بایستی چه کنیم؟..... ۲۴۰
- شش راهکار اساسی برای کنترل فرزندان در فضای مجازی..... ۲۵۳
- چند راهکار پیشنهادی برای کنترل و هدایت فرزندان..... ۲۵۴
- تأثیر شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی بر روابط..... ۲۵۷
- راهکارهای افزایش کیفیت و کمیت گفتگو در میان..... ۲۶۱
- نقش خانواده در رویا رویی یا آسیب‌های اجتماعی..... ۲۶۳
- شبکه‌های اجتماعی چگونه ما را فریب می‌دهند؟..... ۲۷۳
- نتیجه گیری..... ۲۷۹

مقدمه

گسترش استفاده از اینترنت با تمامی جنبه‌های زندگی از جمله مدرسه، محل کار، خدمات بانکی، تجارت، پرداخت مالیات و حتی رای‌گیری تلفیق شده است. مهمترین تغییراتی که این فناوری به وجود آورده جدید جهان به یک دهکده جهانی است. مشکل اعتیاد اینترنتی از مایه‌های زندگی در دنیای متمدن است.

شبکه سایبر و فضای مجازی حوزه بسیار وسیع و گسترده بود و انتها ندارد و در فرهنگی غریب‌تر از فرهنگ ما شکل گرفته است. در عصر حاضر با پیشرفت علم و تکنولوژی که باعث شده است افراد بدون هیچ محدودیت و در عین زمان هم ارتباط داشته باشند، علاوه بر مزیت‌ها و فایده‌های فراوانی که برای افراد به همراه داشته باعث شده یک دنیای مجازی پیش روی افراد قرار بگیرد که بدون صرف وقت و با کمترین هزینه و امکانات بتواند به تجارت و خرید، جستجوهای سکسی و... بپردازند. اینترنت یکی از امکاناتی است که روز به روز نوینی است که پیشرفت علم و تکنولوژی آن را پیش روی افراد مخصوصاً نوجوانان قرار داده و آنان به نوعی عجیب از پرداختن به اهداف اصلی خود که همان پیشرفت تحصیلی است باز مانده‌اند. در واقع با جهانی شدن اینترنت جهان به یک دهکده جهانی تبدیل شده که به نوعی همه افراد با هم در ارتباط و تعاملند و استفاده

از این تکنولوژی نوین به گونه شایسته‌ای در میان گروه‌ها و قشرهای مختلف جامعه جا نیفتاده است.

نو آسیب‌های اجتماعی از سال ۱۹۹۰ میلادی در دنیا مطرح شد و هم اکنون در حال تبدیل شدن به یک معضل فرهنگی، اجتماعی، روانی، عاطفی، فکری و اخلاقی است. جوامع مختلف از جمله ایران نمی‌وانند فارغ از تأثیرات نو آسیب‌ها بخصوص اعتیادهای نوین باشند. این در حالی است که دسترسی به اینترنت پدیده‌ای رو به گسترش است و هر روز تعداد بیشتری از افراد در زمره استفاده کنندگان اینترنت قرار می‌گیرند و این که استفاده از تلفن همراه نیز یکی از آسیب‌های اجتماعی است، وابستگی به تلفن همراه در نوجوانان و بکارگیری آن به عنوان یک ابزار ارتباطی می‌تواند اثرات مخربی بر شخصیت نوجوان داشته باشد. استفاده مکرر از موبایل می‌تواند برای علایم افسردگی در هر دو جنس عامل خطر باشد. همچنین نتایج پژوهش مارتینز و همکارش حاکی از آن است که استفاده مفرط از تلفن همراه با احساس کم ارتباط دارد. احساس تنهایی، اعتیاد به اینترنت با تلفن همراه می‌تواند تحت تأثیر متغیرهای دموگرافیک و اجتماعی مانند سن، جنس و قرار گیرند.

یکی از عوامل مهم در شکل‌گیری رفتارها، افکار، ارزش‌ها، احساسات، آرزوها و به طور کلی شخصیت نوجوان، ارتباط با دوستان و همسن و سالان است. به طور نسبی می‌توان گفت که در شش سال اول زندگی، خانواده، در شش سال دوم، معلمان و در شش سال سوم زندگی، همسالان و دوستان بیشترین نقش را در تربیت و شکل‌گیری شخصیت هر فرد ایفا می‌کنند.

بدیهی است که برقراری رابطه با دوستان و هم‌قطاران در هر دوره‌ای از زندگی واجد اهمیت است اما این موضوع در دوره نوجوانی با توجه به ویژگی‌ها و رفتارهایی که توأم با نوجوانی است اهمیتی مضاعف پیدا می‌کند به ویژه این که نوجوانان خواهان مستقل شدن از خانواده، اثبات وجود و کسب هویت‌اند.

این شبکه‌ها، روش‌های جدیدی برای ارتباط فراهم می‌کنند، رایانه با عنوان ابزاری مشارکتی برای تسریع تشکیل گروه بکار گرفته شده و همچنین تاثیرگذاری، نفوذ و توجه گروه را بالا می‌برند.

در مورد این که چرا افراد از شبکه‌های اجتماعی مجازی استفاده می‌کنند، دلایل و راه‌ها، نظری متفاوتی وجود دارد. در الگوی نظری خشنودی در زمینه استفاده از شبکه‌های مجازی بر ارزش هدف، کشف خود، ارزش سرگرمی، تقویت اجتماعی و حفظ ارتباط بین فردی تاکید می‌شود. برخی برای تبیین میزان استفاده و پذیرش فناوری اطلاعات، از نظریه انگیزش استفاده کردند و معتقدند هم فاکتورهای بیرونی (سودمندی) و هم فاکتورهای درونی (لذت)، انگیزش افراد را تحت تاثیر قرار می‌دهند تا از سیستم‌های فناوری اطلاعات استفاده کنند. رایج ترین انگیزه درونی مورد بحث در تحقیقات، تمایل کاربران به حفظ تماس با دوستان و حفظ سرمایه‌های اجتماعی و ارتباط با دیگران است.

مسائل و مشکلات بسیاری در زندگی وجود دارند که باید برای کنار آمدن با آن‌ها و حل آن‌ها تلاش کرد. زندگی بدون مشکل و استرس وجود ندارد و در واقع آنچه در شکل سختی با مشکلات

زندگی تجربه می‌شود، چهره واقعی و منطقی زندگی است. وجود مشکل در زندگی طبیعی است. هنر زندگی در توانایی و مهارت در حل مشکلات و کنار آمدن با آنهاست در واقع خوشبختی انسان در آن نیست که با هیچ مشکل و مساله‌ای روبرو نشود بلکه در آن است که به هنگام رویارویی با آنها توانایی حل آنها را داشته باشد. بعضی از افراد در مقابل کوچکترین مساله و مشکل، دچار ناراحتی و پریشانی می‌گردند و قادر به برطرف کردن آن نیستند، این‌گونه افراد مستعد انواع آسیب‌های اجتماعی و روانی هستند، افراد دیگری نیز هستند که با بحران‌های بسیار سختی روبرو می‌شوند و توانایی آن را دارند که موفقیت آن را پشت سر بگذارند. یکی از دلایلی که این‌گونه افراد را برانند می‌باشد و امکان موفقیت را در بحران‌ها فراهم می‌کند، این است که آن‌ها بر سه‌ای و حیجی جهت حل مساله استفاده می‌کنند. در حالی که افرادی که به هنگام رویارویی با مشکلات دچار پریشانی می‌شوند فاقد این توانمندی می‌باشند.

انقلاب اینترنتی

امروزه بر هیچکس پوشیده نیست که در هزاره سوم با تحولات عمیق فناوری اطلاعات، تکنولوژی، انفجار اطلاعات، انقلاب الکترونیک و انقلاب رایانه‌ای تفاوت‌های زیادی در اقسام مختلف بخصوص نوجوانان (دانش آموزان) از لحاظ شناختی، رفتاری، روانی به وجود آمده است. در اوایل قرن نوزدهم هجری ۱۰ تا ۱۷ سالگی را یکی از مهم‌ترین دوره‌های زندگی هر فرد می‌نامند و متذکر می‌گردند که در این دوره قابلیت آموزشی و یادگیری انسان به حد

اعلای خود می‌رسد و یکی از حساس‌ترین و بحرانی‌ترین دوره‌ای از زندگی فرد مربوط به دوره نوجوانی است که نوجوان باید از این گرد باد سهمگین بگذرد. تلاش و کوشش نوجوان برای عبور از این گرد باد نوجوانی و نیل به کمال، بی‌تردید با اشتباهات و ناپختگی‌های بسیاری ممکن است، همراه باشد و یکی از این اشتباهات نوجوان پیوستن بی‌حد و اندازه او به فضای مجازی و اینترنت است که آن را محل امنی برای تخلیه بار هیجانی و آرایش خود قرار داده است. البته بدون این که به عواقب و آثار مخرب آن گاهی، شسته باشد و ساعت‌های زیادی را صرف جستجو کرده و به‌شدت از درس، تحصیل فاصله گرفته و افت تحصیلی او را رقم می‌زند. نوجوان رفتی علأ عاطفی در اثر بی‌توجهی والدین و اطرافیان پیدا می‌کنند و با پرداختن به اموری چون ورزش، مراسم‌های مختلف در مدرسه یا اجاماء متنوع می‌کنند و هزاران مشغولیت دیگری که می‌توانند داشته باشند، اما انجام نمی‌دهند، کم‌کم به خاطر این اوقات بیکاری به اینترنت روی آورده و جذاییتی که اینترنت دارد باعث وابستگی و اعتیاد آنان شده و علاوه بر مسائلی که بالا ذکر شد دچار کج خلقی، بی‌قراری، غم و وسواسی و خیال‌بافی و ... می‌شوند. اعتیاد به اینترنت علاوه بر افت تحصیلی عواقب بسیار خطرناکی را برای آنان به دنبال خواهد داشت. پیامدهای اعتیاد به اینترنت در فرد معتاد بسیار پرهزینه است. از جمله تغییر در سبک زندگی به منظور صرف وقت بیشتر برای کار با اینترنت، بی‌توجهی به سلامت خود، اجتناب از فعالیت‌های مهم زندگی برای استفاده بیشتر از اینترنت، کاهش روابط اجتماعی،

نادیده گرفتن خانواده و دوستان، مشکلات مالی ناشی از بهره‌گیری از اینترنت و مشکلات تحصیلی، از این‌رو موضوع اعتیاد اینترنتی نوجوانان و نوجوان از جمله معضلات بسیار مهمی است که در سراسر جهان کارشناسان و مسئولان را به اندیشه و تأمل وا داشته تا به دنبال راه‌حلی برای کاهش این معضل باشند.

تکنولوژی اینترنت

در سده بیستم، شاهد تحولات شگرف فناوری و تحولات فرهنگی، اجتماعی و حرفه‌ای ناشی از آن هستیم. انقلاب الکترونیک، انفجار اطلاعات و انقلاب رایانه‌ای، تفاوت کمی و کیفی بسیاری را در جهان نسبت به دو دهه پیش با خود به همراه آورده است و آن، تبدیل جهان به یک کلبه واحد است. چالش‌انگیزترین جذاب‌ترین و مهم‌ترین تحولات، تحولی است که در زمینه رایانه و اطلاع‌رسانی صورت گرفته است. مبالغه‌ها و اخبار نشان می‌دهد که استفاده از اینترنت، سبب احساس تنهایی، اضطراب و بطور کلی کاهش سلامت روانی می‌شود.

از نیمه قرن بیستم با بروز و شکل‌گیری تحولات بی‌شمار علمی-تکنولوژی، جهان وارد عصر جدیدی گردید. نخستین بار ورود رایانه به عرصه فناوری، زندگی انسان دستخوش تحول شد. از پی‌آی آن با تسهیل در روند ارتباطات، کوچک شدن دنیا شتاب گرفت که در این روند هم شبکه جهانی اطلاع‌رسانی (اینترنت) سهم بسزایی داشت. در این تحول، فرصت‌ها و چالش‌ها، بیم‌ها و امیدها، به موازات هم در برابر جوامع انسانی قرار گرفتند. این محیط چند رسانه‌ای

جدید، بافت معنایی چند ساخته‌ای بوجود آورده که غالب جلوه‌های فرهنگی و سیاسی را با همه تنوع و گوناگونی در خود جای می‌دهد. در حوزه فرهنگی و در بافت «برمتنی» که به وسیله رسانه‌های نوین شکل می‌گیرد، جلوه‌های گذشته، حال و آینده با یکدیگر پیوند می‌یابند و یک محیط نمادین جدید ایجاد می‌کنند که در آن دنیای مجاز به واقعیت محیط زندگی ما بدل می‌شود.

گسترش استفاده از اینترنت با تمامی جنبه‌های زندگی از جمله مدرسه، محل کار، خدمات بانکی، تجارت، پرداخت مالیات و حتی رأی‌گیری متفق شده است. مهمترین تغییراتی که این فناوری به وجود آورده، بدو سه ماه شال مک لوهان در یک عبارت خلاصه شده است و آن تبدیل جهان به یک دهکده جهانی است. بدین معنی که مردم نقاط مختلف در سراسر کشورهای کره زمین به مثابه یک دهکده، امکان برقراری ارتباط با یکدیگر و اطلاع از اخبار و رویدادهای جهانی را دارند. کشور ما از نظر بهره‌مندی از اینترنت در بین ۱۷۸ کشور جهان رتبه ۸۷ را دارد که براساس طبقه‌بندی اتحادیه جهانی مخابرات جزء کشورهای جدید و متوسط استفاده از اینترنت به شمار می‌رود. از این رو همزمان با توسعه گسترده افراد به اینترنت، شاهد نوع جدیدی از اعتیاد اینترنتی هستیم که مساله اصلی و خاص عصر اطلاعات است. همانند انواع دیگر اعتیادها اعتیاد به اینترنت با علائمی همراه است که از آن قبیل می‌توان به افسردگی، کج خلقی، احساس تنهایی، اضطراب، نا آرامی و... اشاره کرد.